

Milí učitelé a rodiče!

Připravili jsme pro vás několik metodických rad, jak být dětem dobrými průvodci při vytváření komiksových dílek do soutěže *Bohouš a Dáša mění svět*, která v letošním roce nese podtitul *Pěstuj naději* a zaměřuje se na téma klimatické změny.

❖ Pomozte dětem POROZUMĚT TÉMATU

Než se děti pustí do vytváření komiksu, seznamte je nejprve (úměrně věku dětí) s tématem klimatické změny a pomozte jim porozumět tomu, co se v souvislosti se změnou klimatu odehrává. Najde o to, abyste byli odborníky na změnu klimatu.

V prvé řadě s dětmi vyražte ven a umožněte jim vnímat a pozorovat, co se v přírodě děje – ať jste v lese, na louce či u rybníka, rozhlížíte se z rozhledny do kraje nebo třeba procházíte zákoutími vašeho města. Všude tam, si děti mohou uvědomovat, co všechno vidí, slyší, cítí, co a jak kde žije a roste. Nejlépe se jim budou poznávat místa v okolí bydliště, školy a ta místa, kam chodí nebo jezdí. Děti samotné často zajímá i to, jaké to jinde. Prozkoumávat nová místa mohou mít příležitost při výletech po naší zemi nebo na dovolené a spoustu informací jim zprostředkovávají knížky, dokumentární filmy, média.

Skrz vlastní zážitky a zkušenosti mohou děti lépe pochopit základní principy fungování v přírodě a vliv činnosti lidí na stav přírody. A zároveň si uvědomit, jak přírodní změny ovlivňují kvalitu života lidí na Zemi. Již s mladšími dětmi lze otevírat téma významu podnebí (klimatu) a co přispívá ke klimatické změně. Můžete se s nimi bavit o tom, že díky lidské činnosti se do ovzduší dostávají látky (plyny), které mají vliv na to, že se planeta Země otepluje. Starším dětem lze jednoduše vysvětlit, jak funguje skleníkový efekt a proč se jeho účinek zvyšuje. Můžete společně diskutovat o různých příkladech lidské činnosti, která má vliv na změnu klimatu (průmysl, automobilová doprava, letecká doprava, odlesňování aj.)

K čemu díky oteplování naší planety dochází, ukazujte dětem především na příkladech, které jsou jim blízké – suchá krajina, málo vody v řekách, vliv na úrodu různých plodin, vysychání studní, výkyvy počasí, množení škůdců a další.

Představte dětem i to, co ony samy nevidí na první pohled, nebo jaké souvislosti ve světě jsou pozorovány – tání ledovců, stoupání hladiny moří, kácení deštných pralesů, vymírání rostlinných i živočišných druhů, častější hurikány, záplavy, hořící lesy, menší úroda, úhyn hospodářských zvířat, dopady na zdraví lidí.

Důležité však je, abyste u dětí nepěstovali smutek, strach či bezmoc nad současným stavem. Povídejte si s nimi o tom, co už lidé a státy pro zmírnění klimatické změny dělají, jaký účinek mají různá opatření a kde jsou ještě rezervy. Zdůrazňujte, že možnosti řešení tu jsou.

Pro práci s dětmi můžete využít některé z existujících materiálů ke klimatické změně. Ať už jde o návrhy výukových lekcí, aktivity zajímavé články, videa či informační weby.

PROČ?

Pokud děti mají základní porozumění tématu, je více pravděpodobné, že budou o tématu více přemýšlet, nesklouznou hned ke stereotypním pohledům na věc, nespokojí se např. pouze s řešením, že třídění odpadu stačí ke zmírnění klimatické změny. Budou o změně klimatu přemýšlet ve větších

souvislostech a více do hloubky. Jejich nápady, jak pomoci zvládnout klimatickou změnu budou rozmanitější a originálnější.

Tipy na zajímavé zdroje:

Pro 1. stupeň ZŠ

Článek Jak mluvit s dětmi o změně klimatu, aniž bychom je děsili: <https://a2larm.cz/2019/06/jak-mluvit-s-detmi-o-zmene-klimatu-aniz-bychom-je-desili/>

Článek Jak učit o klimatu: <https://ekolist.cz/cz/publicistika/nazory-a-komentare/jann-cincera-jak-ucit-o-klimatu>

Video Koloběh vody - ČT EDU: <https://edu.ceskatelevize.cz/kolobeh-vody-5e4418fe17fa7870610ed29f>

Video Půda - jak vzniká a proč je důležitá? - ČT EDU: <https://edu.ceskatelevize.cz/puda-jak-vznika-a-proc-je-dulezita-5e441a14f2ae77328d0a67e8>

Výuková lekce ke klimatické změně z publikace Farídova jízda rikšou - Varianty: <https://www.clovekvtisni.cz/co-delame/vzdelavaci-program-varianty/vyukove-lekce/faridova-jizda-riksou-cast-6-klimaticke-zmeny-23le>

Metodika Klimatické změny - Tereza (aktivity pro 1. stupeň): <https://ekoskola.cz/files/userfiles/Materialy/9-Klimaticke-zmyny.pdf>

Webové stránky NASA ke klimatickým změnám pro děti (v angličtině): <https://climatekids.nasa.gov/>

Pro 2. stupeň ZŠ a SŠ

Články, informační weby apod.:

Článek Jak učit o klimatu: <https://ekolist.cz/cz/publicistika/nazory-a-komentare/jann-cincera-jak-ucit-o-klimatu>

Web Pro planetu: <https://www.proplanetu.cz/>

TED Talk 100 řešení, jak zvrátit globálního oteplování (české titulky): https://www.ted.com/talks/chad_frischmann_100_solutions_to_reverse_global_warming?fbclid=IwAR1RjFmWkYLaRwtBZa78jV58eZEhZCNqjO8dpbjY2JSpQTuU6RAPqJVeI5s

Adaptace na změnu klimatu – video Ekoinstitutu Veronica:

<https://www.youtube.com/watch?v=JamRaMtikPo>

Klima mění Česko - čtyřdílný cyklus ČT, zaměřený na změnu klimatu a její řešení v ČR:

<https://www.ceskatelevize.cz/porady/12318068320-klima-meni-cesko/218562220300004/>

publikace EU - Na cestě ke klimatické neutralitě: https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/92f6d5bc-76bc-11e9-9f05-01aa75ed71a1/language-cs/format-PDF?fbclid=IwAR0AO9fUhfT_j4BvIPn2XCJqUzOw1v9ruxiO8EaHuFvbkqdRGs2rBnaYqAQ

Shrnutí Zvláštní zprávy IPCC ke globálnímu oteplení o 1,5 °C:

https://toolkit.ecn.cz/img_upload/3f5e963ee9ca17c7e8373d2bfc1ef8e4/ipcc-infolist_1.pdf

Adaptterra awards - Nadace Partnerství - příklady adaptačních projektů v ČR:

<https://www.adaptterraawards.cz/>

Videa na ČT EDU - téma Současné problémy a změna klimatu:

<https://edu.ceskatelevize.cz/tema/soucasne-problemy-a-zmena-klimatu>

Video Živá půda - ČT EDU: <https://edu.ceskatelevize.cz/ziva-puda-5e4422a4e173fa6cb524acfd>

Plakát Koloběh uhlíku - Tereza:

https://lesveskole.cz/files/userfiles/Materialy_ke_stazeni/Lesveskole_plakatkolobehuhlikuales.pdf

Webové stránky NASA ke klimatickým změnám pro děti (v angličtině): <https://climatekids.nasa.gov/>

Aktivity:

Výuková lekce Změny klimatu a já – Varianty: <https://www.clovekvtisni.cz/co-delame/vzdelavaci-program-varianty/vyukove-lekce/zmeny-klimatu-a-ja-53le>

Výuková lekce Nelze přehlížet dnešní hrozby – Varianty: <https://www.clovekvtisni.cz/co-delame/vzdelavaci-program-varianty/vyukove-lekce/nelze-prehlizet-dnesni-hrozby-49le>

Film Krajina v tísní a doprovodná aktivita – Varianty: <https://www.clovekvtisni.cz/co-delame/vzdelavaci-program-varianty/vyukove-lekce/film-s-predvidanim-krajina-v-tisni-46le>

Metodika Klimatické změny - Tereza (vybrané aktivity):

<https://ekoskola.cz/files/userfiles/Materialy/9-Klimaticke-zmyny.pdf>

Kalkulačka osobní uhlíkové stopy: <https://mojecoco2.cz/>

❖ **Ved'te děti k UTVÁŘENÍ VLASTNÍHO POSTOJE**

Bavte se s dětmi o tom, proč je důležité zajímat se o přírodu a svět kolem nich i o svět, který je nám vzdálený. A proč je důležité o svět pečovat. Zaměřte se na to, jak děti vidí svoji roli v ovlivňování budoucnosti planety, a zdůrazňujte příběhy s dobrým koncem.

Podpořte děti v tom, aby se na téma dokázaly podívat z různých úhlů pohledu. Nechte je, aby ony samy kladly otázky, které je zajímají, měly příležitost diskutovat o nich a hledat na ně odpověď. Můžete k tomu využít různé metody či strategie, prostřednictvím kterých se děti budou učit klást otázky a téma lépe prozkoumávat (např. Rybí kost, Proč proč proč aj.). Zároveň jim předložte nebo doporučte různé zdroje informací, aby se seznámily i s více pohledy na určitou věc – např. co říkají na letní sucho vodohospodáři, pěstitelé ovoce, ekonomové, majitelé cestovních kanceláří apod.

PROČ?

Pokud děti dokáží formulovat otázky, které jim vrtají hlavou, pátrat po odpovědích na ně a nahlížet je z různých perspektiv, lépe si budou ujasňovat, jak ony samy se k problému staví. Zformování vlastního postoje posílí jejich vnitřní motivaci navrhnout řešení a zpracovat komiksový příběh.

❖ **Seznamte děti s KOMIKSEM**

Vysvětlete dětem, co to je komiks, jak se tvoří a jaká jsou pravidla při jeho tvorbě. Představte jim, jak si mají připravit scénář komiksového příběhu, jak si ho rozvrhnout do komiksových panelů, jak používat bubliny, znázorňovat výrazy či využívat různé symboly aj. Užitečným pomocníkem vám v tomto směru může být publikace *Bohouš a Dáša mění svět: Jak vyžrát na komiks*, na jejímž vzniku se podíleli autorka komiksů Klára Smolíková a ilustrátor Karel Jerie. Publikace je volně ke stažení na webových stránkách Variant. Návody jak na komiks připravili Klára Smolíková a Jiří Walker Procházka také přímo pro děti v podobě krátkých videí.

PROČ?

Děti mohou více zapojit svou fantazii, jak by se daly vyjádřit jejich myšlenky, jejich komiksy budou lépe srozumitelné a výstižné, komiksová tvorba je může více nadchnout, když vědí, jak na to. Porota při hodnocení soutěžních dílek navíc oceňuje komiksové zpracování a bývá nadšená z „komiksových triků“.

❖ **Podpořte děti ve vymyšlení VLASTNÍHO NÁPADU A ORIGINÁLNÍHO ZPRACOVÁNÍ**

Dejte dětem prostor pro jejich vlastní nápady, nevymýšlejte komiksové příběhy za ně. Jestliže tvoříte komiks s dětmi ve výuce, snažte se jeho zadání upravit tak, aby vznikla pestrá škála originálních příběhů, nikoli komiksy s téměř totožným scénářem.

Děti určitě uvítají, když je seznámíte s různorodými typy komiksů. Někteří budou chtít inspiraci čerpat v jim blízké komiksové tvorbě. Vybízejte je však k tomu, aby jenom nezkopírovaly existující komiksy či ilustrace, komiksoví odborníci v porotě to většinou odhalí.

PROČ?

Děti budou mít větší chuť do tvoření, pokud budou zpracovávat svůj vlastní nápad. Jedním z kritérií, která jsou posuzována, je originalita. Čím pestřejší jsou náměty a zpracování soutěžních komiksů, tím mají větší šanci na ocenění.